

לקוטי תורה • פרשת חקת • מאמר 6

והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי

”והזה הטהור על הטמא ביום השלישי
וביום השביעי” (במדבר יט, יט)

טומאת המת מסתלקת ביום השלישי וביום השביעי, מפני שהם כנגד בחינות יעקב
ודוד: תפארת, שמגיעה עד לרחמים הרבים שבכתר המחיים את המתים; ומלכות,
הביטול של עבד שמעל לטעם ודעת, הממשיך מכתר, שבו אין מיתה ואין שינוי.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל
אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/chukas/6

הנקודה

טומאת המת מסתלקת ביום השלישי וביום השביעי, מפני שהם כנגד בחינות יעקב ודוד: תפארת, שמגיעה עד לרחמים הרבים שבכתר המחיים את המתים; ומלכות, הביטול של עבד שמעל לטעם ודעת, הממשיך מכתר, שבו אין מיתה ואין שינוי.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

את מי הפרה האדומה מזים ביום השלישי וביום השביעי. אדמו"ר הזקן פותח ביום השלישי של התחייה: "ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו". המתים מתעוררים לתחייה מכוח רחמים רבים – הטל שהוא מקור שלוש עשרה מידות הרחמים. תפארת, מידת הרחמים של יעקב והבחינה השלישית, היא הבריה התיכון שמגיע עד לכתר; וכך גם כנפי הנשר, רחמים על הנשמה שירדה, נושאות את ישראל "אליו". לעתיד לבוא תתגלה פנימיות עתיק יומין, שלמעלה מהשבירה: בחינת "רחוק" שראה אברהם ביום השלישי ושמצא שלמה בפרה האדומה. התשובה, השורפת את המחשבות הרעות, ממשיכה חיים מבחינה רחוקה זו לנשמה שמתה בהבלי העולם. היום השביעי הוא מלכות, דוד, "עבדי": הביטול של עבד שמעל לטעם ודעת מגיע לכתר, מלכות דאין סוף, שאינה משתנה. המיתה נובעת מהשבירה שבדעת; חכמה וכתר הם חיים. לכן יעקב "לא מת" ודוד "חי וקיים", ובשני הימים שלהם מסתלקת טומאת המת.

מבנה

- 1 היום השלישי: רחמים רבים ותחיית המתים**
11
"ביום השלישי" של תחיית המתים אצל הושע הוא בחינת הרחמים הרבים המחיים את המתים – הטל שהוא מקור שלוש עשרה מידות הרחמים. תפארת, מידתו של יעקב והבחינה השלישית, היא הבריה התיכון שמגיע עד לכתר; כנפי הנשר, רחמים על הנשמה שירדה, מביאות את ישראל "אליו".
- 2 מהו "רחוק": עתיק יומין, הפרה האדומה והתשובה**
11-3
"נחיה לפניו" הוא גילוי פנימיות עתיק יומין לעתיד לבוא, שלמעלה מהשבירה והתיקון. אברהם ראה זאת "מרחוק" ביום השלישי, באמצעות יעקב, ושלמה מצא את הפרה האדומה "רחוק ממני". גם התשובה ממשיכה מכתר, שהוא "רחוק", ואף על פי כן "הדבר קרוב אליך".
- 3 אפר הפרה: התשובה מחיה את הנשמה**
11-4
האפר מרמז על התשובה, השורפת את המחשבות הרעות וממשיכה מים חיים מהבחינה הרחוקה אל מי שהתקרב. נשמה הקשורה בהבלי העולם דומה למת, וההזאה ביום השלישי היא התעוררות רחמים רבים המחיה אותה.
- 4 היום השביעי: מלכות, דוד והעבד**
11-5-6
היום השביעי הוא מלכות, דוד, השביעי באושפיזין, שהיה מרכבה לה מפני שהיה עבד ה'. באמצעות היותם עבדים, ישראל נעשים באמת "שלי": הביטול של העבד שמעל לטעם ודעת ממשיך מכתר, מלכות דאין סוף, שבה אין שייך שינוי.
- 5 מיתה וחיים: יעקב ודוד אינם מתים**
11-7-8
טומאת המת נובעת משבירת הכלים, מלכי התוהו, בתחום הדעת ועץ הדעת, ואילו חכמה היא עץ החיים וכתר הוא חיי החיים. הביטול שלמעלה מהדעת ממשיך חיים אלה למטה, ולכן דוד "חי וקיים" ויעקב "לא מת"; משום כך הטהרה באה ביום השלישי וביום השביעי.

רחמים רבים רחמים רבים

רחמים הנמשכים מבחינת כתר, מקור שלוש עשרה מידות הרחמים, שבכוחם ה' מחיה את המתים; הם טל התחייה.

הבריח התיכון בריח התיכון

הבריח שעבר בתוך כל קרשי המשכן; בזוהר הוא יעקב ומידת תפארת שלו, המחברת את שני הצדדים ומגיעה עד לכתר.

עתיק יומין עתיק יומין

"עתיק יומין", הבחינה הפנימית של כתר, שלמעלה משבירת הכלים ומתיקונם; פנימיותה תתגלה לעתיד לבוא.

"רחוק" רחוק

מה שלמעלה מהשגה: הבחינה שאברהם ראה "מרחוק", ששלמה מצא בפרה האדומה, וממנה ממשיכה התשובה.

שבירת הכלים שבירת הכלים

שבירת שבעת מלכי התוהו, ש"מתו": שורש טומאת המת, בתחום הדעת.

העבד עבד

ביטול שלם ללא טעם ודעת; הוא מגיע לכתר, מלכות דאין סוף, והופך את ישראל באמת ל"שלי".

מלכות דאין סוף מלכות דאין סוף

כתר בבחינת מלכותו של אין סוף עצמו, שלמעלה מחכמה ובינה, ושבה אין שייך שינוי.

קטע 1 • 11

היום השלישי: רחמים רבים ותחיית המתים

1 והזה הטהור על הטמא¹ ביום השלישי וביום השביעי. הנה בתחייה [בתחיית המתים] כתיב ביום השלישי יקימנו² ונחיה לפניו³ [עיין] במדרש רבה פ' וירא פניו⁴.

"והטהור יזה על הטמא ביום השלישי וביום השביעי". והנה, בעניין תחיית המתים נאמר: "ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו" [ראו מדרש רבה, פרשת וירא, פרשה נו].

המאמר פותח בפסוק העוסק בטהרתו של מי שנטמא במגע עם המת: מזים עליו את המים שיש בהם מאפר הפרה האדומה ביום השלישי וביום השביעי. אדמו"ר הזקן מציב לצדו את נבואת הושע על תחיית המתים, שגם בה מדובר על "היום השלישי", ואת המדרש שהוא מציין, המונה פסוק זה בין ה"ימים השלישיים" הגדולים שבכתובים.

והענין כי מחיה מתים⁵ הוא ברחמים רבים טל שעתיד להחיות בו את המתים⁶ והוא מקור י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] וכמ"ש בד"ה ויאכילך את המן.⁷

והענין הוא שהחיאת המתים היא ברחמים רבים: בטל שעתיד להחיות בו את המתים, והוא מקור י"ג מידות הרחמים, כפי שמבואר במאמר המתחיל "ויאכילך את המן".

בתפילת העמידה נאמר שה' מחיה את המתים "ברחמים רבים", ובתלמוד מדובר על טל שבו יחיה את המתים. אדמו"ר הזקן מזהה את הטל הזה, שהוא הרחמים הרבים, כמקור י"ג מידות הרחמים, ומפנה לביאור המפורט יותר במאמר על המן.

והנה ת"ת [תפארת] שהוא מדת הרחמים מדתו של יעקב עולה עד הכתר בחי רחמים רבים בסוד בריח

והנה, תפארת, שהיא מידת הרחמים, מידתו של יעקב, עולה עד כתר, בחינת רחמים רבים, בסוד הבריה

תפארת, השלישית מבין המידות הרגשיות שלאחר חסד וגבורה, היא מידת הרחמים ושייכת ליעקב. היא אינה נשארת במקומה, אלא מגיעה עד כתר, ששם הרחמים הם "רחמים רבים" — הרחמים המחיים את המתים.

התיכון המבריא מן הקצה אל הקצה⁸ בזהר ס"פ תרומה (דקע"ה ע"ב) וזהו ביום השלישי דייקא יקימנו ועמ"ש על פסוק זה לקמן גבי עשיית [עשרת ימי תשובה].⁹

התיכון המבריא מן הקצה אל הקצה, בזהר סוף פרשת תרומה (דף קעה ע"ב). וזהו "ביום השלישי" דווקא — "יקימנו". ועיינו במה שנכתב על פסוק זה להלן, בעניין עשרת ימי תשובה.

הזהר מפרש את הבריה התיכון שבמשכן, שעבר בכל הקרשים מקצה לקצה, כיעקב, האוחז בשני הצדדים ושלם בשניהם — כלפי עתיק הקדוש שלמעלה וכלפי ז"א. לכן נאמר "ביום השלישי" דווקא: המידה השלישית, תפארת, מגיעה לרחמים הרבים המחיים את המתים. אדמו"ר הזקן מוסיף שהוא דן בפסוק זה שוב בהקשר של עשרת ימי תשובה.

וזהו ואשא אתכם על כנפי נשרים¹⁰ שהוא פני נשר בחיי רחמים לעורר רחמים על ירידת הנפש ועי"ז ואביא אתכם אלי ממש. כנשר יעיר¹¹ כו' ישאהו על אברתו כו'. כמ"ש במ"א.^{12, 13, 14}

וזהו "ואשא אתכם על כנפי נשרים": פני הנשר, בחינת רחמים, מעוררים רחמים על ירידת הנפש, ועל ידי כך "ואביא אתכם אלי" ממש. "כנשר יעיר" וגו', "ישאהו על אברתו" וגו', כמבואר במקום אחר.

במרכבה העליונה פני הנשר הם פני הרחמים, ולכן נשיאת ישראל על "כנפי נשרים" בידי ה' מבטאת את התעוררות הרחמים על הנשמה שירדה לעולם הזה. באמצעות רחמים אלה ה' מביא את הנשמה ממש "אלי", בדומה לנשר שבשירת משה מעיר את קנו ונושא את גוזליו על כנפיו.

קטע 2 • 21-3

מהו "רחוק": עתיק יומין, הפרה האדומה והתשובה

2 ונחיה לפניו דייקא היינו שלע"ל [שלעתיד לבוא] יתגלה פנימי [פנימיות / פנימית] ע"י שלמעלה מהשבירה והתיקון כו'. וזהו ביום השלישי כו' וירא את המקום מרחוק¹⁵ והוא ע"ד ליעקב אשר פדה את אברהם¹⁶ "ונחיה לפניו" — לפניו דווקא: כלומר, לעתיד לבוא תתגלה פנימיות עתיק יומין, שלמעלה מהשבירה והתיקון וכו'. וזהו [פירוש] "ביום השלישי" וכו', "וירא את המקום מרחוק". והדבר דומה ל"ליעקב אשר פדה את אברהם",

המילה "לפניו" קשורה בשורשה לפנימיות: לעתיד לבוא תתגלה פנימיות עתיק יומין — "עתיק יומין", המדרגה הפנימית ביותר שבכתר — מדרגה שלמעלה משבירת הכלים ומתיקונם. אדמו"ר הזקן קושר זאת ליום שלישי אחר, שבו אברהם ראה את מקום העקדה "מרחוק", ומשווה זאת ל"ליעקב אשר פדה את אברהם": היום השלישי הוא בחינתו של יעקב, ובאמצעותו ראה אברהם את מה שרחוק.

כי בחי' מרחוק הוא מה שרחוק מהשגה. אמרתי אחכמה¹⁷ והיא רחוקה ממני שאמר שלמה על מצות פרה אדומה.

כי בחינת "מרחוק" היא מה שרחוק מהשגה. "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני" — כך אמר שלמה על מצוות פרה אדומה.

"מרחוק" פירושו דבר שמעבר להשגה. שלמה, החכם מכל אדם, השתמש באותו ביטוי ביחס לפרה אדומה: "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני". מכאן שהפרה האדומה מושרשת במדרגה שמעבר להבנה.

3 וכי"ז [וכל זה] נמשך ע"י ביום השלישי כו' בחינת רחמים כנ"ל ועמ"ש במ"א ע"פ כי המצוה הזאת¹⁸ כו' ולא רחוקה היא¹⁹ כו'

וכל זה נמשך באמצעות "ביום השלישי" וכו' — בחינת הרחמים, כנוכח לעיל. וראו מה שנכתב במקום אחר על הפסוק "כי המצוה הזאת" וכו', "ולא רחוקה היא" וכו',

כל זה — גילוי של מה שנקרא "רחוק" — נמשך באמצעות "היום השלישי", מידת הרחמים של תפארת המגיעה עד כתר. אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו על הפסוק "כי המצוה הזאת... לא רחוקה היא", שהוצאת קה"ת מציינת שנמצא בפרשת ניצבים.

שנאמר על מצות התשובה כי הגם שההמשכה מבחי' כתר מקיף עליון מה שנק' רחוק אעפ"כ [אף על פי כן] קרוב אליך הדבר ²⁰ כו' והיינו כענין ואשא אתכם על כנפי נשרים ²¹ כו' אלי כנ"ל.

שנאמר על מצוות התשובה: אף שההמשכה היא מבחינת כתר, האור המקיף העליון, שהוא הנקרא "רחוק", בכל זאת "הדבר קרוב אליך" וכו'. וזהו כעין העניין של "ואשא אתכם על כנפי נשרים" וכו', "אלי", כנזכר לעיל.

הפסוק מדבר על תשובה: כוחה נמשך מכתר, האור המקיף העליון, שהוא "רחוק" ואינו נתפס, ובכל זאת "הדבר קרוב אליך". זהו אותו מהלך כמו הנשר הנושא את ישראל "אלי": הרחמים מן הדרגה העליונה ביותר מקרבים את מי שהיה רחוק.

קטע 3 • 41

אפר הפרה: התשובה מחיה את הנשמה

4 והנה אפר הפרה הוא ג"כ בחי' תשובה לשרוף כל ההרהורים בישין כמ"ש במ"א ועי"ז נמשך מים חיים מבחינת אחכמה והיא רחוקה לרחוק שנעשה קרוב. ²²

והנה, אפר הפרה הוא גם בחינת תשובה, השורפת את כל ההרהורים הרעים, כפי שמבואר במקום אחר. ועל ידי כך נמשכים מים חיים מבחינת "אחכמה והיא רחוקה" אל מי שהיה רחוק ונעשה קרוב.

הפרה האדומה נשרפת לאפר, ולכן היא מסמלת תשובה, השורפת את כל ההרהורים הרעים. על ידי כך נמשכים "המים החיים" של הטהרה מן הבחינה שמעבר להבנה, ששלמה כינה "רחוקה", אל מי שהיה רחוק והתקרב — בעל התשובה.

וכענין ההזאה לטהר טמא מת ככה ממש יחיה איש את נפשו האסורה וקשורה בהבלי עולם ונחשבת כמת כמ"ש ויתן את רשעים קברו ²³ וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] רשעים בחייהם קרויים מתים ²⁴ והיינו ע"י התעוררות רחמים רבים מלמעלה

וכמו ההזאה המטהרת את מי שנטמא במת, כך ממש יחיה אדם את נפשו, האסורה וקשורה בהבלי העולם ונחשבת כמתה, כפי שנאמר: "ויתן את רשעים קברו", וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה: "רשעים בחייהם קרויים מתים". והדבר נעשה על ידי התעוררות רחמים רבים מלמעלה,

כשם שההזאה מטהרת את מי שנטמא במת, כך יכול אדם להחיות מחדש את נפשו כאשר היא קשורה בהבלי העולם, שהרי נפש כזאת נחשבת כמתה. הכתוב קושר את הרשעים אל הקבר, וחכמים אומרים שהרשעים נקראים מתים אפילו בחייהם; החיית הנפש באה על ידי התעוררות רחמים רבים מלמעלה.

ולכן ההזאה הוא ג"כ ביום השלישי ע"י שמעורר רחמים על נפשו ברחמיך הרבים רחם עלינו ²⁵ כו' והוא רחום יכפר עון ²⁶ כו'.

ולכן ההזאה היא גם ביום השלישי: על ידי שאדם מעורר רחמים על נפשו — "ברחמיך הרבים רחם עלינו" וכו', ו"הוא רחום יכפר עון" וכו'.

לכן ההזאה היא ביום השלישי, יום הרחמים: האדם מעורר רחמים על נפשו, כפי שאומרים בברכה שלפני קריאת שמע בבוקר: "ברחמיך הרבים רחם עלינו", וה', "הוא רחום יכפר עון".

קטע 4 • 51-6

היום השביעי: מלכות, דוד והעבד

5 ועמ"ש בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב²⁷ בענין ברחמיך הרבים כו'. וביום השביעי הוא בחי' מלי

ועיין במה שנכתב במאמר הפותח במילים "ראיתי והנה מנורת זהב", בענין "ברחמיך הרבים" כו'. ו"ביום השביעי" הוא בחינת מלכות,

אדמו"ר הזקן מפנה לדיון שלו ב"ברחמיך הרבים", במאמר העוסק בחזונו של זכריה על מנורת הזהב. לאחר מכן הוא עובר ליום השני של ההזאה: היום השביעי הוא בחינת מלכות, השביעית והאחרונה מבין המדות.

והוא בחינת דוד וכו' אושפיזין יעקב הוא הג' ודוד הוא השביעי ובחי' דוד שהיה מרכבה לבחי' מלכות לפי שהוא בחי' דוד עבדי^{28, 29}

שהיא בחינת דוד. ובין שבעת האושפיזין, יעקב הוא השלישי ודוד הוא השביעי. ובחינת דוד, בכך שהיה מרכבה לבחינת מלכות, היא משום שהוא בחינת "דוד עבדי".

מלכות היא בחינתו של דוד המלך. בין שבעת האושפיזין, האורחים העליונים של חג הסוכות, יעקב הוא השלישי ודוד השביעי, בהתאמה ליום השלישי וליום השביעי; דוד היה מרכבה למלכות, נתון לה לגמרי, משום שהיה "דוד עבדי".

והנה כתיב כי לי בניי [בני ישראל] עבדים³⁰ פי עיי שיהיו בבחי' עבדים עייז יהיו לי ממש.

והנה כתוב: "כי לי בני ישראל עבדים". פירוש הדבר: על ידי שיהיו בבחינת עבדים, יהיו משום כך ממש "שלי".

אדמו"ר הזקן מפרש את הפסוק "כי לי בני ישראל עבדים" כקשר של סיבה ותוצאה: על ידי היותם עבדים, ישראל נעשים באמת "שלי".

6 וכמ"ש במ"א ע"פ ועתה יגדל נא^{31, 32} כו' שבחי' עבד שהוא הביטול לגמרי בלי שום טעם ודעת שרשו גבוה מאד

וכפי שמוסבר במקום אחר על הפסוק "ועתה יגדל נא" וגו': לבחינת עבד, שהיא ביטול מוחלט בלי שום טעם ודעת, יש שורש נעלה מאוד;

אדמו"ר הזקן מפנה להסברו על תפילתו של משה: "ועתה יגדל נא". שם הוא מראה שלביטול המוחלט של עבד, הפועל בלי טעם או הכנה משלו, יש שורש נעלה מאוד.

והיינו שממשיך מבחי' כתר שלמעלה מהחוי"ב [מהחכמה ובינה] והוא בחי' מלי דא"ס וזהו בחי' לי ממש ע"ד המבואר במ"א ע"פ וארשתיך לי³³ לעולם³⁴ כו' שבבחי' זו אין שייך שינויים כו'.

כלומר, הוא ממשיך מבחינת כתר, שלמעלה מחכמה ובינה, והיא בחינת מלכות דאין סוף. וזוהי בחינת "לי" ממש, על דרך המבואר במקום אחר על הפסוק "וארשתיך לי לעולם" וגו': שבבחינה זו לא שייכים שינויים וגו'.

ביטול זה ממשיך מכתר, שלמעלה מחכמה ובינה, וכתר הוא מלכות דאין סוף — מלכותו של ה' כפי שהיא מצד איך-סופיותו שלו. לכן העבד הוא באמת "לי": כפי שמוסבר על הפסוק "וארשתיך לי לעולם", בבחינה זו אין שינוי, ולכן הקשר הוא לעולם.

קטע 5 • 71-8

מיתה וחיים: יעקב ודוד אינם מתים

7 וגם הנה שרש טומאת מת נמשך משבה"כ [משבירת הכלים] ז' מלכין דתהו שמתו כו' בלע הוא בחי' הדעת כו'

יתרה מזו, שורש טומאת המת נמשך משבירת הכלים — שבעת מלכי תוהו שמתו וכו'; בלע הוא בחינת דעת וכו'.
 לטומאת המת יש שורש למעלה: שבירת הכלים, המתוארת כשבעת מלכי עולם התוהו שמלכו ו"מתו". הראשון שבהם, בלע, מקביל לדעת, בחינת הידיעה.

וזהו ג"כ ענין עץ הדעת טוב ורע. משא"כ בחכמה עילאה כתיב ימותו ולא בחכמה³⁵ עץ החיים.
 וזהו גם עניינו של עץ הדעת טוב ורע. ואילו על החכמה העליונה נאמר: "ימותו ולא בחכמה" — עץ החיים.
 המוות שייך אפוא לתחום הדעת, שהוא גם עץ הדעת טוב ורע, שדרכו בא המוות לעולם. החכמה העליונה שונה: איוב אומר "ימותו ולא בחכמה", כלומר, המוות בא רק במקום שבו החכמה אינה מצויה; לכן החכמה היא עץ החיים.

וכש"כ [וכל שכן] בבחי' כתר כו' חיי החיים כו' וזה נמשך ע"י הביטול שלמעלה מהדעת שהוא בחי' ביום השביעי כו'.

וכל שכן בבחינת כתר וכו', חיי החיים וכו'. והמשכה זו נעשית על ידי הביטול שלמעלה מהדעת, שהוא בחינת "ביום השביעי" וכו'.

כתר, שלמעלה מחכמה, הוא בוודאי למעלה מן המוות; הוא חיי החיים. חיים אלה נמשכים באמצעות הביטול שלמעלה מהדעת, וביטול זה הוא בחינת היום השביעי: מלכות, בחינת העבד.

ועמ"ש כפי ויקהל בד"ה קחו מאתכם תרומה. בענין ועד אין לו הפסק³⁶ כו' ע"ש וזהו ענין דוד חי וקיים.³⁷

ועיין במה שכתוב בפרשת ויקהל, בדיבור המתחיל "קחו מאתכם תרומה", בענין "ועד אין לו הפסק" וכו'; עיין שם. וזהו ענין "דוד חי וקיים".

אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו "קחו מאתכם תרומה" בפרשת ויקהל, העוסק בדברי התלמוד ש"ועד", כלומר "לעולם", אינו נפסק. זהו פירוש האמירה "דוד מלך ישראל חי וקיים": מלכות, בחינת דוד, הנמשכת למעלה מן הדעת, היא למעלה מן המוות.

8 והנה גם ביעקב ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] יעקב אבינו לא מת³⁸ שהוא מבחי' שלמעלה מהשבירה

וכמבואר במ"א ע"פ מאמר הזהר ס"פ ויגש ע"פ ויברך יעקב את פרעה כו'

והנה גם על יעקב אמרו חז"ל: "יעקב אבינו לא מת", משום שהוא מבחינה שלמעלה מהשבירה, כפי שמבואר במקום אחר על מאמר הזהר בסוף פרשת ויגש, על הפסוק "ויברך יעקב את פרעה" וכו'.

האמירה של חז"ל "יעקב אבינו לא מת" מתאימה לאותו דפוס: מדרגתו של יעקב, תפארת המגיעה עד כתר, היא למעלה מהשבירה, ולכן המוות אינו נוגע בה. אדמו"ר הזקן מפנה להסברו במקום אחר על דברי הזהר בסוף פרשת ויגש, על הפסוק "ויברך יעקב את פרעה".

ועמשי"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] בפי' וישלח ע"פ ויאבק³⁹ כו' בענין כי לא יכול לו⁴⁰ כו' ולכן ההזאה לטהרת טמא מת להעביר רוח הטומאה הוא דייקא ביום השלישי וביום השביעי⁴¹ ועמ"ש ע"פ ויאכילך את המן:⁴²

ועיינו במה שנכתב לעיל בפרשת וישלח, על הפסוק "ויאבק" וכו', בענין "כי לא יכול לו" וכו'. לכן ההזאה לטהרת מי שנטמא במת, כדי להעביר את רוח הטומאה, נעשית דווקא ביום השלישי וביום השביעי. ועיינו במה שנכתב על הפסוק "ויאכילך את המן".

הוא מפנה גם לדיון שלו בפרשת וישלח על האיש שנאבק עם יעקב ו"לא יכול לו", וכן שוב למאמר על המן. משום כך טהרתו של מי שנטמא במת, המסירה את רוח הטומאה, נעשית דווקא ביום השלישי, השייך ליעקב, וביום השביעי, השייך לדוד: שניהם מדרגות של חיים שהמוות אינו יכול לגעת בהן.

בעבודה

נשמה הקשורה בהבלי העולם נחשבת כמתה, והתשובה מחיה אותה: האדם מעורר רחמים על נשמתו שלו — "ברחמיך הרבים רחם עלינו" — שורף את המחשבות הרעות, וכך ממשיך חיים מבחינה שלמעלה מהבנה. וכאשר האדם הוא עבד ה', בביטול שלמעלה מטעם ודעת, הוא נעשה באמת של ה', בקשר שאינו משתנה.

שאלות לשיחה

1. מדוע קושר אדמו"ר הזקן את היום השלישי של ההזאה ליום השלישי של תחיית המתים בנבואת הושע?
2. כיצד יכולה תפארת, אחת מהמדות, להגיע עד לכתר, ומה מוסיף הדימוי של הבריח התיכון?
3. באיזה מובן הפרה האדומה היא "רחוקה", וכיצד התשובה מביאה את הרחוק אל מי שהתקרב?
4. מדוע היות האדם עבד, ללא טעם ודעת, הופכת אותו באמת לשייך לה'?
5. מדוע שורש המיתה הוא בדעת ובשבירת הכלים, וכיצד יעקב ודוד עומדים למעלה ממנה?

מקורות והפניות

הערות

פסקה 1

1 והזה הטהור על הטמא

דין פרה אדומה: אדם טהור מזה ממי החטאת על מי שנטמא בטומאת מת ביום השלישי וביום השביעי. המאמר מבקש להסביר מדוע דווקא ימים אלה.

Numbers 19:19 במדבר י"ט:י"ט

והזה הטהור על-הטמא ביום השלישי וביום השביעי וְחָטְאוּ ביום השביעי וְכִסּוּ בַגְדֵי וְרָחֵץ בַּמֵּי וְטָהַר בְּעֶרְבֹ:

And the clean person shall sprinkle upon the unclean on the third day, and on the seventh day; and on the seventh day he shall purify him; and he shall wash his clothes, and bathe himself in water, and shall be clean at even

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) - JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר יט, יט.

2 ביום השלישי יקימנו

נבואת הושע: "יחינו מיומיים, ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו". אדמו"ר הזקן מפרש שהיא עוסקת בתחיית המתים, וקושר את "היום השלישי" שבה ליום השלישי של ההזאה.

Hosea 6:2 הושע ו:ב

יְחִינּוּ מִיּוֹמַיִם בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי יִקְמְנוּ וְנִחְיָה לְפָנָיו:

After two days will He revive us, On the third day He will raise us up, that we may live in His presence

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) - JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

הושע ו, ב.

3 ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו

על הפסוק "ביום השלישי וישא אברהם את עיניו מונה המדרש את הימים השלישיים הגדולים שבתורה, ובהם "ביום השלישי של תחיית המתים", שהראיה לו היא מפסוקו של הושע. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי לבסס את פירושו לפסוק.

Bereshit Rabbah 56:1 בראשית רבה נ"ו:א

ביום השלישי וישא אברהם את עיניו - כתיב (הושע ו) יחינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו ביום השלישי, של שבטים, כתיב (בראשית מב): ויאמר אליהם יוסף ביום השלישי. ביום השלישי של מרגלים, שנאמר (יהושע ב): ונחבתם שמה שלושת ימים. ביום השלישי של מתן תורה, שנאמר (שמות יט): ויהי ביום השלישי. ביום השלישי של יונה, דכתיב (יונה ב): ויהי יונה במעי הדגה שלושה ימים ושלושה לילות. ביום השלישי של עולי גולה, דכתיב (עזרא ח): וגשב שם ימים שלושה. ביום השלישי של תחיית המתים, דכתיב: יחינו מיומים. ביום השלישי יקימנו ביום ...

On the third day, Abraham lifted his eyes, and saw the place "from a distance" (Genesis 22:4). "On the third day, Abraham lifted his eyes" - it is written: "He will revive us after two days; on the third day, He will lift us, and we will live before Him" (Hosea 6:2). "On the third day" of the tribes, as it is written: "Joseph said to them on the third day, [do this and

you shall live]" (Genesis 42:18). "On the third day" of the ... spies [sent by Joshua], as

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

4 [ע' במדרש רבה פ' וירא פנ"ו]

בהוצאת קה"ת מובא: על "ביום השלישי נשא אברהם את עיניו" מסביר הצמח צדק ש"יחינו מיומיים, ביום השלישי יקימנו" מתייחס לתחיית המתים. הדבר תומך בקשר שמאמר זה יוצר בין היום השלישי של אברהם לבין תחיית המתים.

הערת קה"ת

"ע"פ ביום השלישי וישא אברהם את עיניו, פ"י יחינו מיומים ביום השלישי יקימנו קאי על תחי"ה" — אוה"ת נ"ך כרך א ע' תלד. וראה לקמן דרושים לר"ה סד, א.

5 מחי מתים ברחמים רבים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

נוסח תפלת עמידה.

6 טל שעתיד להחיות בו את המתים

הגמרא מספרת שבמעמד הר סיני, כשנשמות ישראל פרחו בכל דיבור אלוקי, הוריד ה' את הטל שבו יחיה את המתים, והחיה אותם. אדמו"ר הזקן מזהה טל זה עם הרחמים הגדולים שבאמצעותם המתים קמים לתחייה.

Shabbat 88b:6 שבת פ"ח ב:ו

... "נפשי יצאה כדברו". ומאחר שמידיבור ראשון יצתה נשמתו, דיבור שני היאך קיבלו? — הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים וְהָחִיָה אותם, שְׁנֵאמַר: "גִּשְׁם נְדָבוֹת תְּנִיף אֱלֹקִים נִחְלָתָה וְנִלְאָה אֶתָּה כּוֹנֵנֶתָה". וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי: כָּל דִּיבוּר וְדִיבוּר שֶׁיֵּצֵא מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲזָרוּ יִשְׂרָאֵל לֵאחֲזִרְהֶן שְׁנַיִם עָשָׂר מֵיָל וְהָיוּ מִלְאָכֵי הַשָּׁרֵת מְדַדִּין אוֹתָן, שְׁנֵאמַר: "מִלְאָכֵי צְבָאוֹת יִדְדוֹן יִדְדוֹן" — אֵל תִּקְרֵי "יִדְדוֹן", אֲלֵא "יִדְדוֹן".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Zohar III, 288a ז"ח"ג רפח, א

הערת קה"ת

שבת פח, ב. וש"נ. ז"ח"ג רפח, א.

7 בדי"ה ויאכילך את המן

שם מסביר אדמו"ר הזקן שהמן הוא בחינת הטל, "הטל שעתיד להחיות בו את המתים", שהיא בחינת רחמים רבים, כמו שנאמר "מחיה המתים ברחמים רבים". לאחר מכן הוא מתחיל לבאר מה הם רחמים רבים למעלה, על יסוד "זרע אדם זורע בהמה" — שני סוגי הנשמות — ופני האריה שבמרכבה.

הערת קה"ת

לקמן פ' עקב יג, ג ואילך.

8 בריח התיכון המכריח מן הקצה אל הקצה

רבי שמעון אומר שהבריח התיכון הוא יעקב, "איש תם", שלם משני הצדדים: כלפי עתק הקדוש וכלפי ז"א. זהו הבסיס לדברי אדמו"ר הזקן שהתפארת עולה עד לכתר.

Zohar, Terumah 94:908-96:918 ספר הזהר, תרומה צ"ד:תתק"ח-

צ"ו:תתק"ח

R. Simeon, we are told, explained thus the words, "And the middle bar in the midst of the boards shall pass from one end to the other." "The middle bar", he said, 'signifies Jacob, the perfect saint, as we have pointed out on another occasion in connection with the characterization of Jacob as "a complete man, dwelling in tents" (Gen. 25, 27). It does not say, "dwelling in a tent", but "dwelling in tents," which denotes that he unified the two "tents" (of Severity and ... Mercy). The same implication may

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

9 ועמ"ש על הפסוק . גבי עשיית

זהו המאמר שאליו מפנה אדמו"ר הזקן, על "יחינו מיומיום, ביום השלישי יקימנו": שני הימים הם שני ימי ראש השנה, ו"היום השלישי" הוא יום הכיפורים, הקושר את הפסוק לעשרת ימי תשובה.

הערת קה"ת

דרושים לר"ה סג, ב ואילך.

10 ואשא אתכם על כנפי נשרים

ה' אומר לישראל בסיני: "ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי". אדמו"ר הזקן מפרש שהנשר מסמל רחמים, המעלים את הנשמה ומביאים אותה אל ה'.

Exodus 19:4 שמות י"ט:ד'

אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי:

Ye have seen what I did unto the Egyptians, and how I bore you on eagles' wings, and brought you unto Myself.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יט, ד.

11 כנשר יעיר קנו

בפרשת האוינו נמשלה השגחת ה' על ישראל לנשר המעיר את קנו, מרחף על גוזליו ונושא אותם על כנפיו. הדבר ממחיש את הרחמים המעלים את הנשמה.

Deuteronomy 32:11 דברים ל"ב:יא

כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף יפרש כנפיו יקחיהו ישאיהו על אברתו:

As an eagle that stirreth up her nest, Hovereth over her young, Spreadeth abroad her wings, taketh them, Beareth —them on her pinions

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לב, יא.

12 הערת קה"ת מפנה ל Zohar, Terumah 96:920 למילים האלה.

Zohar, Terumah 96:920 ספר זוהר, תרומה צ"ו:תתק"כ

13 הברית התיכון של קירות המשכן עבר בתוך הקרשים מקצה לקצה. בעקבות זוהר, אדמו"ר הזקן רואה בו את תפארת, מידתו של יעקב, המחברת בין שני הצדדים ומגיעה עד לכתר.

Exodus 26:28 שמות כ"ו:כ"ח

והברית התיכון בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה: and the middle bar in the midst of the boards, which shall pass through from end to end

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14

"הוא עינה אותך והרעב אותך, והאכיל אותך את המן". פסוק זה פותח את המאמר שאליו מפנה אדמו"ר הזקן בעניין טל התחייה ורחמים רבים; הוא מצטט אותו שוב בסוף המאמר.

Deuteronomy 8:3 דברים ח:ג

ויענה וירעבך ויאכלך את־המן אשר לא־ידעת ולא ידעון אבתיך למען הודיעך כי לא על־הלחם לבדו יחיה האדם כי על־כל־מוצא פי־ה' יחיה האדם:

And He afflicted thee, and suffered thee to hunger, and fed thee with manna, which thou knewest not, neither did thy fathers know; that He might make thee know that man doth not live by bread only, but by every thing that proceedeth out of the mouth of the L-RD doth man live

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 2

15 וירא את המקום מרחוק

בדרך לקעדה נאמר: "ביום השלישי נשא אברהם את עיניו וראה את המקום מרחוק". אדמו"ר הזקן מפרש "מרחוק" כמדרגה שמעל להשגה, שאלה מגיעים באמצעות היום השלישי.

Genesis 22:4 בראשית כ"ב:ד'

ביום השלישי וישא אברהם את־עיניו וירא את־המקום מרחק:

On the third day Abraham lifted up his eyes, and saw the place afar off

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כב, ד.

16 ליעקב אשר פדה את אברהם

ישעיהו מדבר על "בית יעקב אשר פדה את אברהם". אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי לומר שמה שאברהם הגיע אליו ביום השלישי בא באמצעות מידתו של יעקב.

Isaiah 29:22 ישעיהו כ"ט:כ"ב

לכן כה־אמר ה' אל־בית יעקב אשר פדה את־אברהם לא־עתה יבוש יעקב ולא עתה פגיו יחורו:

Therefore thus saith the L-RD, who redeemed Abraham, concerning the house of Jacob: Jacob shall not now be ashamed, Neither shall his face now wax pale

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיה כט, כב. ע' לעיל במאמר ד"ה וספרתם פי"ב [לה, ג]. ושי"נ. [כ].

17 אמרתי אחכמה

קהלת: "את כל זה ניסיתי בחכמה; אמרתי: אחכמה, והיא רחוקה ממני". אדמו"ר הזקן אומר ששלמה אמר זאת על מצוות פרה אדומה, שטעמה נמצא מעבר להבנה.

Ecclesiastes 7:23 קהלת ז:כ"ג

כל־זה ניסיתי בחכמה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני:

All this have I tried by wisdom; I said: 'I will get wisdom'; but it was far from me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ז, כג.

18 ע"פ כי המצוה הזאת

שם מסביר אדמו"ר הזקן ש"המצווה הזאת" מתייחסת לתשובה (כפי שכותב ראשית חכמה, שער התשובה, פרק א, בשם הרמב"ן), ומפרש את התשובה כהשבת האות ה' של שם הוי". הוא ממשיך את התשובה לרפואה, הנעלית מן המזון מפני שהיא מתקנת את עצם החיים, ולכן התשובה נעלית מן המצוות הממשיכות חיות משם הוי".

הערת קה"ת

לקמן פ' נצבים מה, ג.

19 כי המצוה הזאת כו' ולא רחוקה היא

משה אומר על "המצווה הזאת" שהיא אינה נסתרת ואינה "רחוקה". אדמו"ר הזקן מפרש שהכוונה למצוות התשובה, הנמשכת מבחינת הכתר ה"רחוקה", ואף על פי כן קרובה.

Deuteronomy 30:11 דברים ל"א

כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם לֹא־נִפְלְאָתָה הוּא מִמָּוֶה וְלֹא רִחְקָה הוּא:

For this commandment which I command thee this day, it is not too hard for thee, neither is it far off.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 קרוב אליך הדבר

"כי קרוב אליך הדבר מאוד, בפיך ובלבבך לעשותו". התשובה קרובה לכל אדם, למרות מקורה הנעלה.

Deuteronomy 30:14 דברים ל"ד

כִּי־קְרֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ:

But the word is very nigh unto thee, in thy mouth, and in thy heart, that thou mayest do it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 ואשא אתכם על כנפי נשרים

נוצר מן הפסקה הראשונה: כנפי הנשר, הרחמים המרוממים את ישראל ומביאים אותם "אליי".

Exodus 19:4 שמות י"ט:ד'

אַתֶּם רִאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל־כְּנָפֵי נְשָׁרִים וְאָבֹא אֲתֶכֶם אֵלַי:

Ye have seen what I did unto the Egyptians, and how I bore you on eagles' wings, and brought you unto Myself.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 לרחוק שנעשה קרוב

רבי אבהו מלמד שבמקום שבו עומדים בעלי תשובה, צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד, שכן נאמר בפסוק: "שלום שלום לרחוק ולקרוב" — הרחוק קודם. "הרחוק שנעשה קרוב" בלשון אדמו"ר הזקן הוא בעל התשובה.

Berakhot 34b:17-18 ברכות ל"ד ב"י-י"ח

אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי חֲנִינָא וְכוּ': מָנָא הָנִי מִיָּלִי? אָמַר רַבִּי הוֹשֶׁעַ בֶּן לֹוִי: דְּאָמַר קֵרָא: "בּוֹרָא גִבִּי שְׁפָתַיִם שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרִחוּק וְלִקְרֹוב אָמַר ה' וּרְפָאִתִּי". אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא בַּר אָבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַנִּבְיָאִים כּוֹלֵן לֹא נִתְנַבְּאוּ אֶלָּא לְמֹשֶׁה בְּתוֹ לְתַלְמִיד חָכָם, וְלַעֲוֹשֶׂה פְּרָקְמִטָּא לְתַלְמִיד

חָכָם, וְלַמְהִנֵּה תַלְמִיד חָכָם מְנַכְסִיו. אָבֵל תַּלְמִידֵי חָכְמִים עֲצֻמוֹ — "עִין לֹא רָאתָה אֱלֹקִים וּזְלַתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחְפָּה לוֹ".

They declared concerning R. Hannina b. Dosa, etc. Whence is this? R. Joshua b. Levi said: For the Scriptures state, "Peace, peace to him that is far off and to him that is near, saith the L-rd that createth the fruit of the lips; and I will heal him" (Is.lvii. 19). R. Hiyya b. Abba said in the name of R. Johanan: Every prophet prophesied only to marry his daughter to a disciple of the wise, and for him who transacts ... the affairs of a disciple of the wise

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות לד, ב.

23 ויתן את רשעים קברו

"ואת קברו עם רשעים". הפסוק קושר את הרשעים לקבר, ומראה שמי ששקוע בחטא נחשב כמת.

Isaiah 53:9 ישעיהו נ"ג:ט'

וַיִּתֵּן אֶת־רָשָׁעִים קִבְרוֹ וְאֶת־עֹשֵׂי בְמַתִּי עַל לֹא־חָמָס עָשָׂה וְלֹא מְרָמָה בְּפוֹי:

And they made his grave with the wicked, And with the rich his tomb; Although he had done no violence, Neither was any deceit in his mouth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיה נג, ט.

24 רשעים בחייהם קרויים מתים

על הפסוק "המתים אינם יודעים מאומה" אומרת הגמרא שאלו הרשעים, שאף בחייהם נקראים מתים. נשמה הקשורה להבלי העולם נמצאת במצב זה וחוקה להחייאה.

Berakhot 18b:3 ברכות י"ח ב"ג

"וְהַמֵּתִים אֵינָם יוֹדְעִים מְאוּמָּה" — אֵלּוּ רָשָׁעִים, שֶׁבְּחַיֵּיהֶן קְרוּיִין "מֵתִים", שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאַתָּה חָלַל רֶשֶׁע נָשִׂיא יִשְׂרָאֵל". וְאִי בָּעִית אֵימָא, מִהָקָא: "עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוֹמֶת הַמֵּת", הִי הוּא! אֶלָּא, הֵמָּה מְעִיקְרָא.

But the dead know not anything' — this refers to the wicked' who are called dead in their life-time; as it is said, 'And thou, O wicked one, thou art slain, the prince of Israel' (Ezek. xxi. 30)." Or if thou wilt, derive it from the following: "At the mouth of two witnesses, or three witnesses, shall the dead be put to death" (Deut. xvii. 6). But he is alive! Nay, he is accounted as dead from the beginning.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

Bereshit Rabbah 39:7 בראשית רבה ל"ט:ז

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לָךְ" מה כתיב למעלה מן הענין (בראשית יא, לב): "וַיָּמָת תִּרְחַ בְּחֶרֶן" א"ר יצחק אם לענין החשבון ועד עכשיו מתבקש לו עוד ששים וחמש שנים אלא בתחלה אתה דורש הרשעים קרויים מתים בחייהם לפי שהיה אברהם אבינו מפחד ואומר אצא ויהיו מחלליני בי שם שמים ואומרים הניח אביו והלך לו לעת זקנתו אמר ליה הקב"ה לך אני פוטרך מכיבוד אב ואם ואין אני פוטר לאחר מכיבוד אב

29 דוד עבדי

ה' אומר לשלמה שהוא ישאיר שבט אחד לבנו "למען דוד עבדי". במקומות רבים מכנה הכתוב את דוד עבד ה', ואדמו"ר הזקן מכבד שעבודו היא הסיבה לכך שדוד היה מרכבה למלכות.

I Kings 11:13 מלכים א' י"א:י"ג

רק את־כְּלִי־הַמַּמְלָכָה לא אֶקְרַע שְׁבֶט אֶחָד אֹתוֹ לְכִנֹּף לְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי וּלְמַעַן יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי:

Howbeit I will not rend away all the kingdom; but I will give one tribe to thy son; for David My servant's sake, and for Jerusalem's sake which I have chosen

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 כי לי בני עבדים

"כי לי בני ישראל עבדים; עבדי הם, אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים". אדמו"ר הזקן מפרש: דווקא באמצעות היותם עבדים נעשים ישראל "שלי" באמת.

Leviticus 25:55 ויקרא כ"ה:נ"ה

כִּי־לִי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדִי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

For unto Me the children of Israel are servants; they are My servants whom I brought forth out of the land of Egypt: I am the L-RD your G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כה, נה.

פסוקה 6

31 וכמ"ש במ"א ע"פ ועתה יגדל נא

במאמר "ועתה יגדל נא כח אדני" מלמד אדמו"ר הזקן שיש לקיים את המצוות כעבודתו של עבד המקיים את גזרת אדונו גם בלי טעם והכנה, מתוך קבלת עול מלכותו; באמצעות כך אור אין סוף נמשך מאליו, ואילו בלי קבלת העול אין דבר נמשך.

הערת קה"ת

ראה לעיל פי שלח לט, א.

32 ועתה יגדל נא

תפילתו של משה לאחר חטא המרגלים, שבה ביקש שגדול יהיה כוחו של ה', "כאשר דיברת". פסוק זה פותח את המאמר שאליו מפנה אדמו"ר הזקן כמקור לשורש הביטול של העבד.

Numbers 14:17 במדבר י"ד:י"ז

וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כַח אֲדֹנָי כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:

And now, I pray Thee, let the power of the L-rd be great, according as Thou hast spoken, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 המבואר במ"א ע"פ וארשתיוך לי

זהו הסבר קצר על "וארשתיוך לי". בהסתמך על הפרס ועל הזוהר בעניין "חצרות הוי"ו", הוא משווה את שבע הספירות התחתונות דאצילות לחצר, שהיא שער לשלוש הספירות העליונות, שבהן המלך אינו שוכן בקביעות כפי שהוא שוכן בבית; והוא מוסיף, על פי עץ חיים כפי שהובא בתינא, פרק לה, שאור אין סוף מתייחד אפילו עם אצילות רק לאחר שהוא מתלבש תחילה בחכמה.

הערת קה"ת

לעיל פי במדבר ה, ד.

ואם ולא עוד אלא שאני מקדים מיתתו ליציאתך בתחלה "וְיָמַת תָּרַח בְּתָרְן" ואחר כך "וַיָּאֶמֶר ה' אֵל ...

The L-rd said to Abram: Go you, from your land" – what is "written prior to this matter? "Teraḥ died in Ḥaran" (Genesis 11:32). Rabbi Yitzḥak said: If you follow the calculation [of years] until now, he [Teraḥ] still had an additional sixty-five years coming to him. 1), when Teraḥ was a hundred and forty years old. But Teraḥ did not die until the age of two hundred and five (Genesis 11:32), sixty-five years after Abram left him. The explanation is that, initially, you ex- ... pound that the wicked are considered

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah,

2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

ברכות יח, ב. ב"ר לט, ז.

25 ברחמיך הרבים רחם עלינו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת יוצר.

26 והוא רחום יכפר עון

"והוא רחום יכפר עון ולא ישחית". זוהי הרחמים המתעוררים מלמעלה, המביאים כפרה ומחיים את הנשמה.

Psalms 78:38 תהילים ע"ח:ל"ח

וְהוּא רַחוּם יִכְפֹּר עֲוֹן וְלֹא־יִשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אָפּוֹ וְלֹא־יִעִיר כָּל־חַמָּתוֹ:

But He, being full of compassion, forgiveth iniquity, and destroyeth not; Yea, many a time doth He turn His anger away, And doth not stir up all His wrath

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עח, לה.

פסוקה 5

27 ראיתי והנה מגורת זהב

חזונו של הנביא זכריה: "ראיתי, והנה מגורה כולה זהב". מילים אלה פותחות את המאמר שאליו מפנה אדמו"ר הזקן באומרו "ברחמיך הרבים".

Zechariah 4:2 זכריה ד':ב'

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וַאֲמַר רֹאֵתִי וְהִנֵּה מְגוֹרֶת זָהָב כְּלָה וְגָלָה עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְתִּיָּהּ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת לְנֹרֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28 דוד עבדי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מ"א יא, יג. ועוד.

פסוקה 8

38 יעקב אבינו לא מת

רבי יוחנן לימד ש"יעקב אבינו לא מת", והביא לכך ראיה מפסוק המשווה את יעקב לצאצאיו: כשם שהם בחיים, כך גם הוא. אדמו"ר הזקן מסביר זאת על פי שורשו של יעקב למעלה מן השבירה.

Taanit 5b:9 תענית ה' ב:ט'

בְּמֵר דְּסֵעִיד אָמַר לְקָה, הֲכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: יַעֲקֹב אָבִינוּ לֹא מָת. אָמַר לְקָה: וְכִי בְּכָדִי סִפְדוּ סִפְדִּנְיָא וְחִנְטוּ חִנְטִיָּא וְקִבְרוּ קִבְרִיָּא? אָמַר לְקָה: מְקַרְא אֲנִי דּוֹרֵשׁ, שְׁנָאֲמַר: "וְאֵתָה אֵל תִּירָא עֲבָדִי יַעֲקֹב נָאִם ה' וְאֵל תַּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעַךְ מִכְּרוּחַ וְאֵת יִרְעָה מֵאֲרִץ שָׂבִים", מְקִישׁ הוּא לְזִרְעוֹ: מָה יִרְעוּ בְּחַיִּים — אֵף הוּא בְּחַיִּים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Bereshit Rabbah 96:4 בראשית רבה צ"ו:ד'

... עמרם, חיה קל"ז שנה, ומשה לא חיה אלא ק"ב שנה. לפיכך כתיב בו, קריבה. (דברים לא): הן קרבו ימיו למות. ויעקב, כתיב בו קריבה, שלא הגיע לימי אבותיו. אברהם חיה קע"ה שנה, יצחק ק"פ, ויעקב קמ"ז. לפיכך כתיב בו, קריבה, ויקרבו ימי ישראל למות:

Reish Lakish said: [G-d said:] 'As you live, you will lie down, but you will not die,' as it is stated: "The time for Israel to die approached." What is "approached [vayikrevu]"? The Holy One blessed be He said: 'The day complains against you, saying that it would stand still.' It is like a person who says: 'So-and-so has attacked [karav] another.' That is "vayikrevu." Everyone in whose regard it is written that the time for him [to die] approached, did not reach the days of ... his ancestors. "Approach" is

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

תענית ה', ב. ב"ר צו, ד. ועוד.

39 ויאבק

"ויאבק איש עמו עד עלות השחר". הפסוק פותח את המאמר בפרשת וישלח שאליו מפנה אדמו"ר הזקן.

Genesis 32:25 בראשית ל"ב:כ"ה

וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבָדּוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלֹת הַשָּׁחַר:

And Jacob was left alone; and there wrestled a man with him until the breaking of the day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 כי לא יכול לו

"וירא כי לא יכול לו". אדמו"ר הזקן מצטט פסוק זה לצד מדרגתו של יעקב שמעל השבירה, ששום דבר לא יכול היה להתגבר עליה.

Genesis 32:26 בראשית ל"ב:כ"ו

וַיִּרָא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ וַיַּגַּע בְּכַף-יָרְכוֹ וַתִּמָּצַע כַּף-יָרֶךְ יַעֲקֹב בְּהֶאָקְבוֹ עִמּוֹ:

And when he saw that he prevailed not against him, he touched the hollow of his thigh; and the hollow of Jacob's thigh was strained, as he wrestled with him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 ביום השלישי וביום השביעי

שני ימי ההואה, המוסברים כאן כחגיגותיהם של יעקב ודוד, שניהם למעלה

34 וארשתיה לי לעולם

הבטחת ה' לישראל: "וארשתיה לי לעולם". אדמו"ר הזקן מביא אותה כדי להצביע על קשר בדרגה שבה לא שייך שינוי.

Hosea 2:21 הושע ב:כ"א

וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי בְצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים:

And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 7

35 ימותו ולא בחכמה

אליפו אומר על בני התמותה: "האם לא ניטלה מהם מעלתם? הם מתים, ואין בהם חכמה". אדמו"ר הזקן לומד מכך שלמוות אין אחיזה במקום שיש חכמה.

Job 4:21 איוב ד:כ"א

הֲלֹא־נִסַּע יָתֶרָם בְּיָמוֹת וְלֹא בְּחֻכָּהֶם:

Is not their tent-cord plucked up within them? They die, and that without wisdom

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב ד, כא.

36 ועד אין לו הפסק

בית מדרשו של רבי אליעזר בן יעקב לימד שבכל מקום שבו נאמר בכתוב "נצח", "סלה" או "ועד", הדבר אינו פוסק לעולם; על "ועד" הוא מביא את הפסוק "ה' ימלוך לעולם ועד". אדמו"ר הזקן קושר את התכונה המתמדת הזאת למלכות, מדרגתו של דוד.

Eruvin 54a:14-15 עירובין נ"ד א:ט"ו

תָּנָא דְּבִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "נִצָּח" "סָלָה" "וְעַד" — אֵין לוֹ הַפְּסֵק עוֹלָמִית. נִצָּח, דְּכָתִיב: "כִּי לֹא לְעוֹלָם אָרִיב וְלֹא לְנִצָּח אֶקְצוּף". סָלָה, דְּכָתִיב: "כָּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ בֶּן רֹאִינוּ בְּעִיר הִי צְבָאוֹת בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ אֱלֹקִים יְכוֹנְנָה עַד עוֹלָם סָלָה". וְעַד, דְּכָתִיב: "ה' יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעַד".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

עירובין נד, א.

37 דוד חי וקיים

רבי (רבי יהודה הנשיא) שלח את רבי חייא לקדש את החודש, וביקש ממנו לשלוח את הסימן "דוד מלך ישראל חי וקיים". אדמו"ר הזקן רואה בו את חיות המלכות הנמשכת מלמעלה מדעת.

Rosh Hashanah 25a:9 ראש השנה כ"ה א:ט'

רַבִּי חֵיָא חֲזִיָא לְסִיתְרָא דְּהוּא קָאֵי בְּצִפְרָא דְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה. שְׁמַל קָלָא פְתַח בָּקָה, אָמַר: לְאוֹרְתָא בְּעִינֵי לְקַדוּשֵׁי בָהּ, וְאֵת קִיּוּמָתָהּ הִכָּא?! וַיֵּל אִיכְסִי. אָמַר לְקָה רַבִּי לְרַבִּי חֵיָא: וַיֵּל לְעִין טַב וְקַדְשִׁיהָ לְיִרְחָא, וְשִׁלַּח לִי סִימְנָא: "דוּד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חֵי וְקַיִם".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Zohar I, 192b זח"א קצב, ב

הערת קה"ת

ר"ה כה, א. זח"א קצב, ב.

מן המיתה.

Numbers 19:19 במדבר י"ט:י"ט

והזהה הטהור על־הטמא ביום השלישי וביום השביעי וְחָטְאוּ בְיוֹם
השביעי וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְרַחֵץ בַּמַּיִם וְטָהַר בְּעֶרְבּ:

And the clean person shall sprinkle upon the unclean on the
third day, and on the seventh day; and on the seventh day he
shall purify him; and he shall wash his clothes, and bathe
himself in water, and shall be clean at even

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 ויאכילך את המן

המאמר על המן, המובא בתחילת המאמר בקשר לטל התחייה, חותם גם
הוא את המאמר.

Deuteronomy 8:3 דברים ח':ג

וַיַּעַנֶּה וַיַּרְעִבֶךָ וַיֹּאכְלֶךָ אֶת־הַמָּן אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ וְלֹא יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן
הוֹדִיעָה כִּי לֹא עַל־הַלֶּחֶם לִבְדּוֹ יַחְיֶה הָאָדָם כִּי עַל־כָּל־מוֹצֵא פִּי־ה' יַחְיֶה
הָאָדָם:

And He afflicted thee, and suffered thee to hunger, and fed
thee with manna, which thou knewest not, neither did thy fa-
thers know; that He might make thee know that man doth
not live by bread only, but by every thing that proceedeth
out of the mouth of the L-RD doth man live

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/chukas/6/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/chukas/6/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק